

DE PASTOOR

De pastorie van Oosteind staat op de lijst van Rijksmonumenten. Van hieruit ontplooit pastoor Gerritsen zijn activiteiten. Aan zijn werkkamer grenst de veranda. Ze biedt uitzicht op een grote tuin met een variatie aan bomen erin. Een dikke rode beuk van wel 150 jaar oud is het stralend middelpunt. Onder die boom ligt een vijver. Er zwemmen geen visjes meer in rond. Het kleine hondenhokje in de hoek tussen kerk en pastorie wordt ook niet meer bewoond. Zouden zij symbool staan voor het geloofsleven van de parochianen?

In de open ruimte van de veranda sprak we uren met elkaar. De balustrade ervan is zo breed dat de koffiekopjes er zonder aarzelen op gezet kunnen worden. De toon wordt helemaal gezet als de pastoor er blijk van geeft liever met Toon dan met de titel van "meneer Pastoor" te worden aangesproken.

DE ZOON VAN EEN HERBERGIER

Het koffieschenken had Toon van geen vreemde. In z'n geboorteplaats Enschede runden vader en moeder café "*Gerritsen*". Ze hadden vier kinderen. Toon was degene die meehielp in de bediening en werd dan ook als opvolger aangekondigd. In de oorlog was het leven schaars. Thuis zag hij klanten aan de keukentafel aanschuiven en hij mocht eten brengen naar mensen die tekort kwamen.

Toen Toon als 15-jarige geveld werd door acute reuma, veranderde dat zijn leven ingrijpend. De betrekkelijkheid van het leven ervoer hij aan den lijve en de puber koos ervoor om priester te worden. De Mulo werd ingeruild voor het seminarie. Franciscus' zonnelied met moeder aarde, broeder zon en zuster water, maakte diepe indruk. Niet te verwonderen dat hij in de voetsporen van Franciscus trad en zich meldde aan de poort van de Capucijnen. Als hij over zijn seminarietijd vertelt, springt het gezellige en het zorgeloze eruit naar voren. Zijn gezicht spreekt boekdelen.

In 1961 werd Toon priester gewijd. De studiebegeleider van het kleinseminarie aan de Warandelaan, één van de voorgangers van Oosterhouts Jongerenkoor, de godsdienstleraar van de LTS en Mavo uit Dongen, de pastoor van de Gerardus Majella uit Tilburg, de gardiaan van de Capucijnen aan de Korvel in Tilburg, werd in 1990 pastoor van Oosteind.

DE PASTOOR VAN OOSTEIND

Als een 56-jarige met een gevarieerde staat van dienst pastoor van een plattelandsparochie wordt, lijkt de veronderstelling van het kalmpjes aan te gaan doen, voor de hand te liggen.

Toon trof een geloofsgemeenschap die sterk geworteld was in de traditie. Een heel andere kant van zijn nieuwe parochianen was dat ze van het noeste werken veel eelt op hun handen hadden. De boeren, de tuinders, de ondernemers, de vaklui waren klein begonnen en hadden zich opgewerkt naar groot. Burenhulp is voor de Oosteindenaren gewoon gesneden koek. Deze gemeenschapsgeest slaat goed aan bij Toons wortels uit Enschede.

Ook had hij eerder als gardiaan het klooster met piepkleine chambretjes binnen de muren laten slopen. Nu staat er een modern woonoord voor de paters. In Oosteind moest hij liturgie vieren in een kerkje dat aan het vervallen was. De bouwpaters werd bouwpastoor.

DE BOUWPASTOOR

Het kerkbestuur bleek bereid om mede z'n schouders onder een grondige restauratie te zetten. Er werden een bouw- en een activiteitencommissie in het leven geroepen. Van de laatste had een Nederlands Hervormde Oosteindenaar de leiding. De slogan, waarmee geopereerd werd, was "*Hou de kerk van Oosteind overeind*". B&W van Oosterhout bleken bereid om monumenten-subsidie voor de restauratie beschikbaar te stellen. Het Oosteinds/ Dongense bouwbedrijf OSDO werd de aannemer gegund. Daar kon goed zaken mee gedaan worden want de geraamde kosten overstegen verre de subsidie. Hulp van vrijwilligers bij de restauratie kon bij OSDO.

De drie commissies van Oosteind zamelden bij een eerste huis-aan-huis actie f60.000,- in op de 1400 inwoners. Het werd het startsein voor heel Oosteind met z'n 50 verenigingen. Op een ludieke en efficiënte manier werd er ingezameld. Op de jaarmarkt mocht je à raison van f5,- raden hoe zwaar Trui, de Belse knol, was; er werden cabaretavonden gehouden, schoonmaakartikelen verkocht, sponsorlopen georganiseerd, een eierkoekenactie opgezet; verenigingen, stichtingen en werkgroepen droegen bij. Het bracht f30.000,- op. Oud-Oosteindenaren en kloosters tastten diep in de beurs. Voor de concrete restauratie vormden zich werkgroepen. Zo maakten de timmerlui uit het dorp in 6 weken een compleet nieuwe kleine toren. Bankwerkers vervingen het verroeste ijzerwerk rond de gebrandschilderde ramen door roestvrijstalen framen. Een houtsnijder sneed gratis ornamenten voor de altaren, de biechtstoelen en het orgel. Twee schilders renoveerden de sacristie, verfden en voorzagen de altaren van bladgoud. Een technicus en z'n zoon legden een compleet nieuwe verlichting aan. De metselaars maakten de kerk gelijkvloers. Om tijdens de anderhalf jaar durende restauratie liturgie te kunnen blijven vieren, draafde er wekelijks een schoonmaakploeg op. In totaal waren er 150 vrijwilligers bij betrokken.

Het eindresultaat ontlokte bij de architect van het bisdom de historische opmerking: "*De St. Jan de Doper van Oosteind is het mooiste kleine kerkje van het bisdom Breda geworden*". De saamhorigheid van het kerkdorp werd door de restauratie weer eens duidelijk onderstreept. Een geloof, dat niet zichtbaar wordt in daden, schiet z'n doel voorbij! Hoe vergaat het Oosteind nu in het vieren van de liturgie?

DE LITURGIE

Toon heeft niet de pretentie, de terugloop van het kerkvolk van Oosteind ingedamd te hebben. In het weekend komen er rond de 200 parochianen naar de mis. Binnen de geloofsgemeenschap tekenen zich bewegingen ten goede af. De gezinsmis, de nevenmis, de avondwake zijn daar voorbeelden van. Twee parochianen plegen diaconie: Ze gaan de bejaarden bezoeken. Er zijn 35 misdienaars. Het 25 leden tellende dameskoor brengt Nederlandse liederen. Het kinderkoor met 50 jongens en meisjes floreert. Het herenkoor St. Cecilia is verknocht aan het Latijn. Eén zondag wordt er in de moerstaal gezongen. Toen Toon aan de nestor van het koor een grotere frequentie voorstelde klomk als antwoord: "*Jij bent de baas op het altaar, wij zijn het op de zangzolder!*" Ze dronken een glas spiritualia en het bleef zoals het was.

DE SPIRITUELE MENS

In zijn contact met hoogbejaarden in de parochie ontmoet Toon de Brabantse mens die zich geborgen weet in Gods hand. De angst om dood te gaan hebben ze een plek gegeven. Ze genieten intens van het goede dat hen omringt, Het sluit aan bij Toons eigen leven. Gods nabijheid mag hij ervaren als een mantel van liefde om zich heen geslagen. Elk jaar trekt hij zich ergens in de Ardennen 14 dagen als een kluizenaar terug. Het is om bij te tanken. In contact met z'n innerlijke bron komen achter het altaar de gebeden als vanzelf naar boven. Zijn hartewens is dat de parochianen eens zó goed zullen zingen in de diensten, dat het dak er af vliegt, bij wijze van spreken.

Op 24 januari 1997 wordt Toon 66 jaar. Het meest specifieke van zijn werk, zoals weekenddiensten, huwelijken en begrafenissen, kinderen voorbereiden op het Vormsel, is blij en gewoon doorgaan. Van het organisatorische gedeelte neemt hij afscheid. Op de Korvel bij de Capucijnen blijft hij de wekelijkse was doen voor al zijn confraters. Er komt wat meer tijd voor bidden en mediteren, tezamen met zijn confraters. Van Oosteind afscheid nemen gebeurt echt niet. Hij wil nog langer genieten van zijn laatste dorp.

DE OOSTEINDSE MENS

Blij constateert de pastor dat het individualiseringsproces zich in Oosteind niet heeft doorgezet. Het rijke verenigingsleven met vooral de zes buurtverenigingen staat daar borg voor. Hij ziet de mensen intens met elkaar optrekken. *"Op die sfeer in nog heel kleine stukjes van Nederiand moeten we zuinig zijn. Ook andere waarden dan geld, economie, industrie en macht komen hier aan bod, tegen deze moderne geschiedenis maakt op kleine schaal de bevolking van Oosteind een tegengewicht. Een soort van tégengeschiedenis: het is de waarde van de gemeenschapsgeest, van samen aan iets bouwen, de waarde van door mensenhanden gemaakte polder, van de vergezichten, de ondergaande zon ... In die tegenstroom ligt het respect voor het bestaande, dat van vader op zoon doorgegeven werd. Dit moet gekoesterd worden en niet afgebroken.*

Zoiets zal onherroepelijk gebeuren als ten Oosten van de A27 5000 woningen komen! B&W gaan het samenleven in de wijken, het beter bewoonbaar maken van de stad activeren. Het is een contradictie om dan "de wijk" Oosteind te slopen. Oosteind kan integendeel een voortrekkersrol blijven vervullen. Zo zouden de mensen rondom de grote St. Jan op de Markt, die door boctors uitgehold wordt, hetzelfde kunnen doen als de mensen rondom de kleine St. Jan op Oosteind. Alleen het hout voor de balkenlagen zal dan betaald moeten worden"

Het was fijn om met Toon een boom op te zetten. Toen bij het afscheid m'n oog weer viel op die dikke rode beuk in de pastorie tuin, stond er een loot van St. Franciscus naast, die ook goed gedijt in de Oosteindse gemeenschap.